

14 ARSYE PSE DUHET HARTUAR STRATEGJINË NACIONALE PËR FËMIJË

PRISHTINË, TETOR 2005

1. PSE DUHET HARTUR STRATEGJIA? – 14 DËSHMI QË IMOPNOJNË HARTIMIN E STRATEGJISË NACIONALE PËR GJENDJEN E TË DREJTAVE TË FËMIJËS NË KOSOVË

a. Është detyrim dhe standard ndërkombëtar. Pa te nuk ka përmirësim dhe avancim të qëndrueshëm të gjendjes së drejtave të fëmijës
Strategjia nacionale e fëmijëve në Kosovë është *cinditio sine qua non*, jo vetëm për shkak se hartimi i strategjisë nacionale për të drejtat e fëmijës është një detyrim dhe standard ndërkombëtar, por në rend të parë, për shkak të përmirësimit të gjendjes së drejtave të fëmijës në Kosovë, krijimit të një shoqërie miqësore për fëmijët e Kosovës, zhvillimin e një shoqërie normale, të qëndrueshme dhe kohezive që jeton në paqe dhe në progres e mirëqenie , tolerancë dhe mirëkuptim ndërmjet bashkësive të ndryshme etnike, fetare, gjinore, të shtresave të ndryshme shoqërore (1)

b. Pa të, nuk ka barazi në zhvillimin maksimal të fëmijëve deri te kufijtë se skajshëm të tyre fiziologjik, gjenetik dhe psikik; nuk ka marrëdhënie humane shoqërore, nuk mund të ketë punë të sinkronizuar dhe të avancuar në fushën e mbrojtjes së të drejtave të fëmijës dhe të njeriut (2)

c. Pa strategji nacionale nuk mund të hartohet një program funksional i edukimit për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës (3)

d. Pa strategji nuk mund të ndërtohet paketa e kompletuar e treguesve të gjendjes së drejtave të njeriut (4)

e. Pa strategji nuk mund të dihet gjendja faktike e drejtave të njeriut dhe të fëmijës në Kosovë – Strategjia duhet të ndërtohet në një ekspertizë gjithëpërfshirëse të gjendjes së të drejtave të fëmijës (5)

f. Pa strategji nuk ka sinkronizim dhe koordinim të suksesshëm ndërmjet organeve, organizatave qeveritare dhe joqeveritare që punojnë për të drejtat e njeriut në përgjithësi, dhe për të drejtat e njeriut në veçanti (6)

g. Pa strategji nuk mund të tejkalohej ndasitë e tashme që ekzistojnë ndërmjet disa bashkësive etnike, fetare dhe gjinore (7)

h. Vetëm me strategji për të drejtat e fëmijës mund të sigurohet përfshirja aktive e të gjitha bashkësive etnike, fetare, gjinore në mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe të fëmijës (8)

i. Vetëm mbi bazat e strategjisë mund të hartohen planet funksionale të veprimit në fushën e mbrojtjes së drejtave të fëmijës (9)

k. Strategjia është kërkesë dhe standard për integritet rajonale dhe evropiane (10)

l. Shumica e shteteve demokratike i kanë të përpiluara strategjitë për mbrojtjen e fëmijëve (11)

Strategjia duhet hartuar sepse:

ll Kosova nuk ka një paketë të miratuar të treguesve për gjendjen e të drejtave të njeriut, e cila paketë do të ishte kompatible me paketën e treguesve ndërkombëtarë (12)

m. Gjendja e të drejtave të fëmijës në Kosovë e krahasuar me paketën e treguesve ndërkombëtar është shumë e vështirë(nga 123 tregues Kosova ka vetëm 12 tregues që janë në favor të gjendjes së mirë të drejtave të , ndërsa 103 tregues ose nuk ekzistojnë nuk dihen ose flasin për gjendje jo të mirë të drejtave të fëmijës në Kosovë (shih aneksin 1) (13)

n. Strategjia për fëmijë është hartuar edhe nga BE. Ajo para pak kohësh i ka definuar edhe parimet mbi të cilat duhet hartuar strategjitë nacionale për mbrojtjen e dhe promovimin e të drejtave të fëmijës (14)

ANEKS 1.

PAKETA E TREGUESVE PËR TË DREJTAT E FËMIJËS QË DUHET TË KRIJOHET NË KOSOVË

NR.	EMËRTIMI I TREGUESVE	PO	JO
1	Treguesit e buxhetit dhe të burimeve që mbështesin zbatimin e Konventës për të Drejtat e Fëmijës		X
	<i>Ekzistimi i një strategjie nacionale për fëmijët</i>		X
	Është shtypur dhe është përhapur: Deklarata Botërore për Mbijetesë , Mbrojtjen dhe zhvillimin fëmijëve		X
	Ekziston plani i veprimit për zbatimin e Deklaratës në favor të mbijetesës, mbrojtjes dhe të zhvillimit të fëmijëve		X
	Ekziston ligji për të drejtat e fëmijës		X
	Ekziston një sistem për raportimin e rregullt të zbatimit të strategjisë nacionale dhe për gjendjen e të drejtave të fëmijës		X
	Ekziston një bord a komiteti për koordinimin e zbatimit dhe monitorimit të strategjisë nacionale dhe monitorimit të gjendjes së drejtave të fëmijës		X
	Në Komitetin, a bordin për koordinimin dhe monitorimin e strategjisë nacionale dhe gjendjes së drejtave të fëmijës janë		X

	përfaqësuar grupet jo qeveritare		
	Burimet e siguruar për funksionimin efektiv të bordit të fëmijëve		X
	Ekziston përputhshmëria e Kornizës Kushtetuese me Konventën për të drejtat e fëmijës		
	a. Ekzistojnë analizat sistematike të ndikimit të legjislacionit dhe të politikave mbi të drejtat e fëmijës		X
	b. Ekziston një zyrë pavarur për fëmijë		X
	c. Ekziston një program nacional i edukimit për të drejtat e fëmijës		X
	d. Ekziston një program i qëndrueshëm i trajnimit për të drejtat e fëmijës me profesionistë që punojnë me fëmijë, përfshirë mësuesit, gjykatësit, punonjësit socialë, zyrtarët që merren me zbatimin ligjit		X
	e. Ekziston gjykatësi për fëmijë		X
	f. Ekziston një ligj që parashih vendosjen e fëmijëve në institucione si mundësi e ndarjes nga familja, kur kjo është në interesin e tij.		X
	<i>Ekzistojnë treguesit e buxhetit për fëmijë që mbështesin Konventën ndërkombëtare për të drejtat e fëmijës</i>		X
	a. Analizat e publikuara të qeverisë për shpenzimet për fëmijë në nivel qendror dhe lokal		X
	b. Përqindja e buxhetit të shpenzuar për shëndetin parësor		X
	c. Përqindja e buxhetit të shpenzuar për arsimin (fillor, të ulët të mesëm dhe të lartë të mesëm)		X
	e. Përqindja e buxhetit të shpenzuar për mbrojtjen e fëmijëve		X
	f. Përqindja e të ardhurave nacionale që shkon për të varfër		X
2	Treguesit për të drejtat dhe liritë civile		
	a. Me legjislacion është siguruar pjesëmarrja e nxënësve në udhëheqjen e shkollës		X
	b. Është përcaktuar mosha kur fëmijët mund t'i shprehin mendimet e tyre për çështje kujdestarie adoptimi -		
	c. Gjykatat nuk marrin parasysh mendimin e fëmijës për çështjet që kanë ndikim mbi fëmijët		
3	Treguesit që lidhen me të drejtën për emër		X
	Ekziston në sistem falas, universal dhe i detyrueshëm për regjistrimin e lindjeve	X	
	Është përcaktuar intervali i kohës nga lindja në regjistrim	X	

	Në certifikatë janë regjistruar emrat e dy prindërve	X	
	Ekziston një proces për vendosjen e prindit të vërtetë në rastet e kontestuara si dhe ato të ndërmarra nga fëmija	X	
	Ekziston një ligj nacional për kushtet e lindjes		X
	Ekzistojnë statistikat për numrin lindjeve të paregjistruara		X
4.	Treguesit për mbrojtje nga tortura, mohimi i lirisë		X
	Është bërë ratifikimi i Konventës Ndërkombëtare kundër Torturës		X
	Ekziston legjislacioni kundër torturës, veprimit të vrazhdë dhe jonjerëzor		X

	Ekzistojnë mekanizma për ankim në rast torture		X
	Ekzistojnë kufizime ligjore për masat fizike kundër fëmijëve		X
	Ekzistojnë statistikat të mbajtura të vrasjes së fëmijëve		X
	Ekziston ligji për mbrojtjen e të drejtave të fëmijës		X
5	Treguesit për mjedisin e familjes dhe të kujdesit alternativ		X
	a. Ka ligj për familjen	X	
	b. Ekzistojnë zgjidhje ligjore me të cilat parashihet mundësia për vendosjen e fëmijëve në institucione përkatëse, si mundësi e fundit kur fëmija duhet të largohet nga familja - kur kjo është në interesin e tij		
	Ekziston sistem i krijuar për evidencimin e prindërve adoleshentë të pambështetur		X
	Ekziston sistemi i krijuar i evidencimit të fëmijëve në institucione		X
	Ekziston sistemi i krijuar i evidencimit të fëmijëve të adoptuar		X
	Ekziston sistemi i evidencimit fëmijëve që nuk jetojnë me prindërit natyrorë, që nuk jetojnë në liri, që jetojnë në institucione		X
	Ekziston sistemi i evidencimit fëmijëve - jetim		
6.	Treguesit për përkrahje sociale dhe nivelin e jetesës		
	Përqindja e fëmijëve që jetojnë në familje të varfra, me një prind, me kryefamiljar adoleshent		X
	Ekziston ligji për njohjen e të drejtës së pronësisë së jetimëve		X
	Përqindja e shpenzimit të sektorit publik që shkon për fëmijë		X
	Ekzistimi i një sistem qeveritar për monitorimin e fëmijëve në rrezik		X
7	Treguesit për shëndetin bazë dhe mirëqenien		
	(Fëmijët nën moshën 5 vjeçe)		X
	Ekzistojnë të dhëna për mbijetesën		X
	Ekzistojnë të dhëna për shëndetin fizik		X
	Kequshqyerja		
	Ushqimi me gji		X
	Mungesa e vitaminës A		X
	Shëndeti mental – ekzistojnë programe të përshtatshme dhe statistika për shëndetin mental		
	Ekziston programi për imunizimin		X
	Janë definuar qartë mundësitë për kujdesin shëndetësor		X
	Ekzistojnë politika të qarta dhe të dhëna për ujë të pijshëm dhe për higjienë		X
	Ekzistojnë politika të qarta për zhvillim në foshnjëri		X
	Ekzistojnë politika të qëndrueshme dhe statistika për kujdesin shëndetësor		X
	Fëmijët mbi 5 vjeç		X
	Ekzistojnë politika për sigurimin e mbijetesës së fëmijëve		X
	Ekzistojnë politika të qarta për zhvillimin fizik të fëmijëve		X
	Ekzistojnë të dhëna për kequshqyerjen		X
	Ekzistojnë politika për prevencionin e sëmundjeve të transmetueshme		X

	seksuale		
	Ekzistojnë politika të qëndrueshme për luftimin sterilitetit nën e mbi moshën 15 vjeçe		X
	Ekzistojnë politika të qëndrueshme për parandalimin abuzimit me substanca kimike		X
	Shëndeti mendor - ekzistojnë programe për parandalimin e vetëvrasjeve		X
	Ekzistojnë statistika për vetëvrasjet		X
	Shërbimet shëndetësore - ekzistojnë politika të qëndrueshme për zhvillim kujdesin shëndetësor		X
	Ekzistojnë politika dhe statistika të besueshme për ujë të pijshëm dhe higjienë		X
	Në shkolla ekzistojnë programe të edukimit shëndetësor	X	X
	Fëmijët me nevoja të veçanta		
	Ekziston legjislacioni i mjaftueshëm dhe ka politika të qarta për shërbimet që u përgjigjen nevojave të fëmijëve me nevoja të veçanta		X
	Ekzistojnë të dhëna të besueshme për fëmijët me nevoja të veçanta që marrin shërbime që kanë nevojë		X
	Familjet e fëmijëve me nevoja të veçanta marrin mbështetje financiare		X
	Ekzistojnë statistika të përhershme për numrin e fëmijëve me nevoja të veçanta që marrin pjesë në arsimim të rregullt		X
	Ekzistojnë statistika dhe të dhëna të besueshme të përhershme për fëmijët me nevoja të veçanta që janë vendosur në institucione speciale		X
	Standardet e jetesës dhe të sigurisë		X
	Ekziston sigurimi kombëtar i sigurisë sociale		X
	Ekziston proporcioni i numrit të fëmijëve me nevoja të veçanta që marrin mbështetje sociale		X
	Ekziston kufiri kombëtar i varfërisë	X	
	Ekzistojnë statistikat e fëmijëve që jetojnë nën nivelin e varfërisë		X
	Ekzistojnë parashikimet e asistencës të përkujdesjes për fëmijët		X
	Ekzistojnë statistika të besueshme për fëmijët që jetojnë nën nivelin e varfërisë, familjet e të cilëve marrin forma të tjera përfitimi		
	Ekzistojnë të dhëna statistikore fëmijët që jetojnë në familje pa kushte sigurie		X
8	Treguesit për arsimin, kohën e lirë dhe aktivitetet kulturore		X
	Ekzistojnë të dhëna statistike të besueshme për numrin fëmijëve që fillojnë shkollën fillore në moshën 5 vjeçare		X
	Ekzistojnë të dhëna të besueshme statistike për arritjet e nxënësve në shkollën fillore		X
	Ekzistojnë të dhëna të besueshme për nxënësit që e kanë përfunduar arsimin e detyruar		X
	Ekzistojnë statistika për adoleshentët e arsimuar		X
	Ekzistojnë politika të qëndrueshme për vijimin e shkollës nga adoleshentët shtatzëna		X
	Ekzistojnë politika për arsimimin e fëmijëve me nevoja të veçanta	X	

Ekzistojnë politika për masa disiplinore dhe ndëshkimore në shkolla		X
Mësimi i të drejtave të fëmijës është i mundësuar	X	
Ekzistojnë statistika për fëmijë analfabetë		X
Ekzistojnë statistika për fëmijë që e kanë braktisur arsimin fillor		X
Sistemi i arsimit është akceptuar nga të gjitha bashkësitë etnike që jetojnë në Kosovë		X
Mësimi i të drejtave të fëmijës është përfshirë në kurrikula për trajnimin e mësimdhënësve	X	
Ekzistojnë zona të sigurta loje		
Janë krijuar kushtet për anëtarësim të fëmijëve në organizata sportive dhe kulturore	X	
Koha e lirë në shkolla është e organizuar		X
Treguesit për masat mbrojtëse		X
<i>Treguesit për masat mbrojtëse speciale</i>		X
Statistikat për fëmijë viktime të konfliktit të armatosur		X
Statistikat për numrin fëmijëve të ndikuar nga konfliktet e armatosura		X
Statistikat për përqindjet e fëmijëve që kanë marrë asistencë humanitare		X
Ekzistojnë masa efektive për të parandaluar rekrutimin e fëmijëve në konfliktet e armatosura		X
Ekzistojnë masa për trajtimin psikologjik dhe ri-integrimin social të fëmijëve viktime të konflikteve të armatosura		X
Ekzistojnë të dhëna për indeksin e matjes së efekteve të fëmijët të përfshirë në konfliktet e armatosura		X
<i>Shfrytëzimi i fëmijëve</i>		
Ekzistojnë të dhëna të përqindjeve të fëmijëve që punojnë dhe ndjekin shkollën		X
Ekzistojnë të dhëna për përqindjen e fëmijëve që punojnë dhe nuk e ndjekin shkollën		X
Ekzistojnë standardet për punën dhe kushtet e punës së fëmijëve		X
Ekzistojnë politika dhe programe për punën e fëmijëve		X
Ekzistojnë statistika për fëmijët e përfshirë në sistemin e drejtësisë për të miturit		X
Ekzistojnë statistika për fëmijë që janë privuar nga liria përfshirë edhe ata që janë në gjykim		X
Ekziston gjykata për të mitur		
Ekzistojnë statistikat për numrin fëmijëve të vdekur që vuajnë dënimin		X
Ekzistojnë politika të qëndrueshme për parandalimin e diskriminimit		X
Ekzistojnë standardet e ushqyerjes së fëmijëve të privuar nga liria	X	
Ekzistojnë politika të qëndrueshme për shkollimin fëmijëve të privuar nga liria		X
Ekzistojnë mekanizma për ankim		X